

Koivusaaren luontotiedot

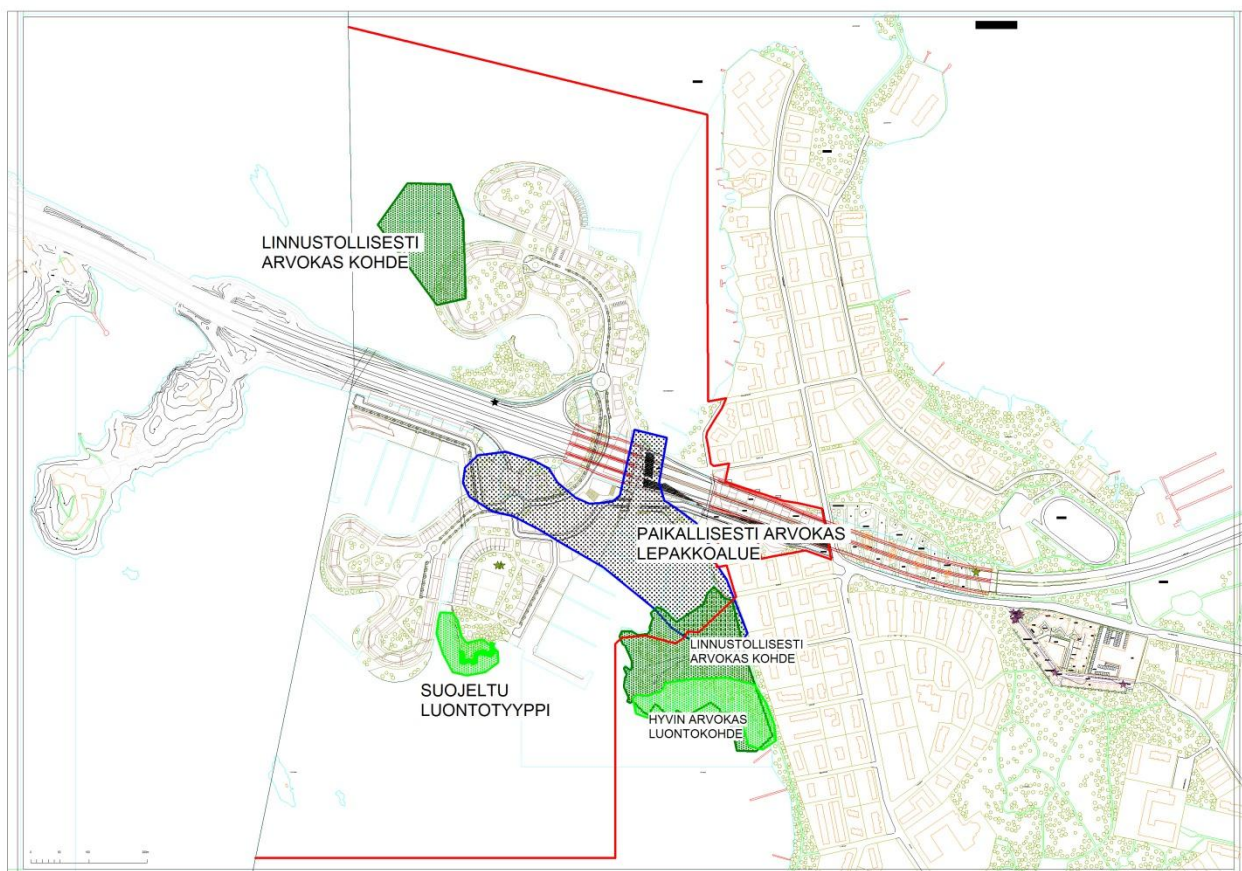
Rauno Yrjölä & Sirkka Helminen, Ympäristötutkimus Yrjölä Oy

Johdanto

Tähän yhteenvetoon olemme koonneet tietoa Koivusaaren maanpäällisestä luonnosta tällä hetkellä. Tärkein lähde on ollut Helsingin luontotietojärjestelmä, jossa on Koivusaaren osalta muutamia tietoja linnusta, kasveista ja lepakoista. Luontotietojärjestelmän tiedot on esitetty omissa laatikoissaan. Lisäksi kuvaamme nykytilaa maastokäynnin ja valokuvien perusteella.

Koivusaari sijaitsee Lauttasaaren ja Hanasaaren välissä. Länsiväylä siltoineen sekä satamat rakennettuine laitureineen ja satamakenttineen ovat muokanneet Koivusaarta huomattavasti ja luonnontilaista tai luonnontilaisenkaltaista luontoa on jäljellä vain pieninä pirstaleina. Myös ihmisten ulkoilu ja muu liikkuminen alueella näkyvät selvästi kasvillisuuteen muodostuneina polkuina.

Arvokkain luontokohde nykyisessä Koivusaarella on eteläkärjen rantaniitty, joka edustaa Helsingissä harvinaista luontotyyppiä. Muut tiedossa olevat luontoarvot ovat lähinnä paikallisesti arvokkaita.

Kuva 1. Alueen arvokkaat luontokohteet

Kasvillisuus ja luontotyypit

Tällä hetkellä Koivusaaren rannoista suuri osa on ihmisen muokkaamia. Keskiosassa on metsälaikkuja vain pieninä saarekkeina rakennusten välissä. Lähellä Koivusaaren eteläkärkeä on lehtipuuvaltainen lehtomainen laikku. Välittömästi Länsiväylän pohjoispuolella on myös säilynyt laajempi puustoinen ranta-alue. Kaikki metsälaikut sijaitsevat vanhojen saarien kohdalla.

Kuva 2. Lehtomainen, lehtipuuvaltainen metsälaikku lähellä Koivusaaren eteläkärkeä.

Kuva 3. Puna-ailakki lehdon ja rantaniityn vaihtumiskohdassa. Toukokuussa paikalla kukki melko runsaana myös litulaukka.

Ranta-alueista parhaiten on säilynyt Koivusaaren eteläinen kärki, joka on myös rajattu arvokkaana kohteena luontotietojärjestelmään:

Koivusaaren eteläkärki

KUVAUS- JA LAJITIEDOT: Kohde sisältää Lauttasaaren Koivusaaren ainoat luonnontilassa säilyneet niitty- ja somerikkorannat ja niiden yläpuolisen kivikkoisen tervalepikon. Merenrantakasvisto on melko monipuolinen (mm. ruoholaukka, meripujot, meri- ja suolamaltsa, pensaikkotatar, ruokonata, merirannikki, rantavehjä, meriratamo, merihanhikki, suomenlahdennurmikohokki, meriputki, keltamaite, siniheinä, suolasänkiö, pikku- ja isorantasappi). Tervalepikon lehtoista luonnetta osoittaa varsin runsas koiranvehjä.

Koivusaaren merenrantaniitty on luonnontilaiseen verrattava alue, jolla on tyypillinen kasvilajisto. Koivusaaren melko kapea, paikoin kivikoinen merenrantaniitty on avointa ja matalakasvuista. Niitty rajautuu itä-koillisessa kivisen niemekkeen edessä olevaan järviruokovyöhykkeeseen ja lännessä rannalla olevaan isoon siirtolohkareeseen. Pohjoisessa alue on rajattu isojen tervaleppien mukaisesti. Vesirajassa kasvavat muun muassa meriluikka, suolavihvilä, meriratamo ja merisuolake. Kuivemmalla maalla kasvavat lisäksi ketohanhikki, merirannikki, luhtakastikka, rönsyrölli ja juolavehjä. Ylempänä rannalla esiintyvät myös keltamaite, suolasänkiö, nurmikohokki, rantakukka, rantatädyke, isorantasappi, pikkurantasappi, meriputki, virmajuuri, mesiangervo, ruokohelpi, pietaryrtti ja siniheinä.

ARVOLUOKKA: II (Helsingissä harvinainen ympäristötyyppi: kohteeseen sisältyy Uudenmaan ympäristökeskuksen päätöksellä rajattu luonnonsuojelulain mukainen suojeltu luontotyyppi merenrantaniitty). Lisäarvoina Helsingissä silmälläpidettävä laji pikkurantasappi ja Helsingissä muuten huomionarvoinen laji isorantasappi sekä kasvillisuustyyppien edustavuus.

Lähde: Helsingin luontotietojärjestelmä 2011

Koivusaaren eteläkärjen kasvillisuuden säilymiselle ainakin seuraavat tekijät ovat tärkeitä:

- 1) ihmisten kulku alueella suunnitellaan niin, että lisääntyvä kulkijoiden määrä ei haitallisesti vaikuta kasvillisuuteen. Jo nyt rantaniityllä kulkee selvä polku, mutta satojen uusien ulkoilijoiden kulkua alueella niitty ei todennäköisesti kestä. Alueelle olisi syytä laatia oma käyttö ja hoitosuunnitelmansa, jossa myös kulun ohjaaminen alueella ratkaistaan.
- 2) luonnontilaisen rantaniityn säilyminen edellyttää että myös siihen vaikuttavat luontaiset prosessit säilyvät. Alueella vallitsevat lounaistuulet, joiden vuoksi myös rantaan iskevä aallokko tulee lounaasta. Aaltojen on päästävä lyömään rantaan ja jäät työntämään vesiraajaa puhtaaksi. Siksi on suositeltavaa, että länsipuolelle suunniteltua rakentamista tarkennetaan niin, että avoimuus säilyy ja aallot edelleen pääsevät rantaan.

Kuva 4. Eteläkärjen matalakasvuinen rantaniitty. Vesirajan kasvillisuus säilyy matalan aaltojen ja jään voimasta.

Kuva 5. Eteläkärjen korkeampikasvuista rantaniittyä. Huomaa vasemmalla oleva kasvivali, jonka aallot tai jää ovat muodostaneet. Rannan puut ovat pääosin tervaleppiä.

Kuva 6. Suuri haljennut siirtolohkare eteläkärjen länsireunalla.

Merensantojen ja saariston kasvilajeja on levinnyt myös Länsiväylän kivikkoiselle penkereelle. Karkeasta louheesta tehty pengertä soveltuu kuitenkin vain muutamille kasvilajeille. Sorastamalla pengertä vesirajan tuntumasta voitaisiin todennäköisesti lisätä rantakasvillisuuden lajimäärää penkereellä ja ehkä jopa osa eteläkärjen rantaniityn harvalukuisista lajeista voisi tulevaisuudessa levitä myös penkereelle.

Kuva 7. Peltokanankaali ja keto-orvokki kukkivat pursiseuran vierisellä rantakalliolla toukokuussa.

Kuva 8. Länsiväylän lohcareinen pengser.

Linnut

Koivusaaren linnustollisesti arvokkaimmaksi on arvioitu vesi- ja rantalinnusto. Voimakkaan rakentamisen ja puuston vähäisen määrän takia metsäalueiden linnusto on tavanomaista kaupunkilinnustoa. Varsinaisesti Koivusaarella ei ole arvokkaita lintualueita, mutta kaupungin luontotietojärjestelmässä on kaksi aluetta, joihin Koivusaaren kehittäminen voi vaikuttaa:

Porsta

Linnustollisesti arvokas kohde.

Matala, kivikkoinen saari (kivikko työntyy pitkälle saaren kaakkoispuolelle!), ruoikkoinen, lepikko.

AVAINTEKIJÄT: Puusto, ruoikot, laaja kivikko.

PESIMÄLINNUSTO: Perusvesilintulajisto melko runsas: lajeja kyhmyjoutsen, tukkasotka, sinisorsa, kalalokki, rantasipi, silkkiuikku sekä mahdollisesti lapintiira.

Vaskiniemi (suunnittelualan itäpuolella Lauttasaarella)

on linnustollisesti arvokas alue. Sekapuustoa kasvava niemi ruoikkorantoinen, kohde harvennushakattu 90-luvulla.

AVAINTEKIJÄT: Paikoin runsas aluskasvillisuus, pensaikat, lehtipuusekoitus ja rantaruoikot.

PESIMÄLINNUSTO: Runsas perusmetsälinnusto, lisäksi satakieli, mustapääkerttu,

kultarinta, pikkutikka, puukiipijä, rannoilla rantasipi, pikkutylli, pajusirkku, ruoko- ja rytikerttunen, mahdollisesti silkkiuikku.

Lähde: Helsingin luontotietojärjestelmä 2011

Porstan rajaukseen kuuluvat myös Porstan ja Koivusaaren välissä olevat vesikivet, jotka ovat lintujen suosimia lepäilypaikkoja. Kiviä ympäröi hyvin matala vesialue. Alustavissa kaavaluonnoksissa nämä kivet olisivat jäämässä täytettävän alueen alle. Tämä haitta voidaan periaatteessa kompensoida tekemällä Porstan länsi tai lounaispuolelle linnuille keinotekoinen pesimäsaari ja asettamalla muutamia kookkaita lohkareita uusiksi vesikiviksi. Uuden rakentamisen etäisyys Porstaan olisi hyvä olla kuitenkin vähintään 100 m.

Vaskiniemen metsäalue on säilynyt ikään kuin metsäisenä saarena Lauttasaaren länsiosassa. Metsikkö vanhoine puineen kerää mm. talvella tikkoja. Todennäköisesti Koivusaaren rakentamisella ei ole merkittävää vaikutusta Vaskiniemen linnustoon, vaan sen linnustoarvojen säilymiseen vaikuttaa maankäyttö Vaskiniemeä ympäröivällä alueella ja puuston käsittely.

Kuva 9. Porstan saari ja sen kaakkoispuolen kivikkoa.

Lepakot

Koivusaaresta ei ole tiedossa lepakkokolonioita, eikä alueen merkitys Helsingin mittakaavassa ole suuri. Helsingin lepakkokartoituksen perusteella alueelle on rajattu yksi kohde kaupungin luontotietojärjestelmään:

Vaskilahti

Paikallisesti arvokas lepakkokohde. Rantapuusto tulee säilyttää siten, että alueesta ei tule kovin tuulista. SIJAINTI: Alue sijaitsee Lauttasaaren ja Koivusaaren välissä.

Lähde: Helsingin luontotietojärjestelmä 2011

Tulevaisuudessa Koivusaaren merkitystä lepakoille voi vain arvailla. Merkittävästi enempää lepakoita alueella tuskin havaitaan, mutta periaatteessa pidentyvä rantaviiva luo myös lisää saalistusympäristöä. Lepakoiden kannalta olennaista on myös se, miten esimerkiksi Lauttasaaren Vaskiniemen puustoa säilytetään tulevaisuudessa, sillä pääosa Helsingissä tavattavista lepakkolajeista viihtyy paremmin hämärissä metsälaikuissa kuin avoimilla alueilla. Ranta-alueista parhaiten saalistusalueiksi sopivat rauhalliset, valaisemattomat rannat.

Viitteet:

Helsingin luontotietojärjestelmä 2011.

[www-sivu http://www.hel.fi/hki/Ymk/fi/Ymp_riist_n+tila/Luonto/Luontotietojarjestelma]